

LGBT SHIRT QIA+

LGBT SHIRT QIA+

VIJFTIG JAAR QUEERGESCHIEDENIS OP T-SHIRTS

LGBTshirtQIA+ toont een omvangrijke greep uit de T-shirtcollectie van IHLIA LGBTI Heritage. Vijf topstukken worden uitgelicht – ieder uit verschillende periodes, gebieden en (sub)culturele achtergronden – en voorzien van context in de vorm van interviews, essays, beelden en gedichten. Fotograaf Ari Versluis plaatst deze verhalen in het heden, zo wordt de geschiedenis gedragen door lhbtiq+ers van nu.

Alle shirts zeggen iets over en zijn onderdeel van belangrijke momenten uit de lhbtiq+-historie. LGBTshirtQIA+ nodigt uit om met een open blik te kijken naar, te fantaseren over, en in te zoomen op de diverse belangrijke verhalen die alle 327 T-shirts in de IHLIA-collectie met zich meedragen.

De foto's, shirts en verdiepende perspectieven zijn een schets van een moment, tijd, beweging, gemeenschap, individu of plek uit de lhbtiq+-geschiedenis. Met deze tentoonstelling pogen we niet om een compleet overzicht van deze geschiedenis te bieden, maar geven we wel een beknopte impressie van vijftig jaar queercultuur in ontwikkeling.

Ari Versluis is een internationaal gerenommeerd fotograaf wiens werk zich bevindt op de grens van kunst, mode en culturele antropologie. De basis van zijn oeuvre is het herdefiniëren van realness in de context van sociale identiteit en mode. Zij het door middel van werk in opdracht, binnen het kader van 'Exactitudes', of in de vorm van geënceneerde documentairefotografie, het onderwerp van zijn onderzoek is te allen tijde de cultuur die wij allen creëren om onszelf te definiëren.

LGBT SHIRT QIA+

LGBTshirtQIA+, IHLIA LGBTI Heritage, Amsterdam, July 2020.

Fotografie: Ari Versluis
Fotografie assistent: Fabian Kasper
Styling en casting: Leendert Sonneveld
Styling assistent: Annemarijn Buisink
Haar en make-up: Carlos Sadei
Modellen: Zoë Eleni Bab, Isjed Hussain, Robin Ramos, Raoni Muzho Saleh, Jayden Stark

Schrijvers: Babeth Fonchie, Jim van Geel, Wigbertson Julian Isenia, Léon Kruijswijk, Lex van Rens, Leendert Sonneveld
Eindredactie: Cemra Rameckers, Michel Otten
Curators: Jim van Geel, Leendert Sonneveld
Productie tentoonstelling: Fleur Jacobs

Opbouw tentoonstelling en installateur: Loze Interieur
Grafisch ontwerp: Studio Tyron Winter
Met dank aan: The Arkives, Gon Buurman, Cornie van Gils, Gron Fury, Ton Hoogervort, Stichting Vrienden van IHLIA

IHLIA heeft in redelijkheid getracht alle maatregelen te treffen om geen inbreuk te doen op het auteurs- of beeldrecht van individuele fotografen, bedrijven of instellingen en bestaande rechten te respecteren.

Als IHLIA abusievelijk het auteursrecht of andere rechten heeft geschonden wordt verzocht ons daarvoor per brief of e-mail (info@ihlia.nl) te informeren, zodat we deze fout kunnen corrigeren.

ARGOS

DOOR LEX VAN RENS

Dit T-shirt dateert uit de jaren zeventig en is afkomstig uit de Argos (1965-2015), de eerste leerbar in Nederland. Het verhaal van de Argos begint in 1956, als Sako Jan Tiemersma een pand op de Warmoestraat 20 overneemt en er een pension in vestigt: Pension Tiemersma. Het wordt een plek waar mannen die van ruige seks houden elkaar makkelijk kunnen vinden. Omdat de deuren van de kamers geen sloten hebben, biedt het pension mogelijkheid voor spontane escapades. Later, in de loop van de jaren zestig, ontstaat de eerste darkroom van Nederland in het donkere gangetje beneden bij de drankopslag en het toilet. Omdat mannen elkaar vaker in het donker weten te vinden, wordt de ruimte er bij een verbouwing speciaal voor ingericht. In 1958 verandert Pension Tiemersma in het Argos Hotel. In 1965 opent een dependance in de Heintje Hoekssteeg met de naam Argos, die later naar de Warmoestraat verhuist.

De Argos wordt een belangrijke plek voor een opkomende subcultuur van leerbarren. Het ontstaat hiervan hangt samen met bredere maatschappelijke ontwikkelingen van ideeën over mannelijkheid. Rollen van acteurs als James Dean in Rebel Without a Cause (1955) en Marlon Brando in The Wild One (1953) dragen in de jaren vijftig bij aan een nieuwe rebel en ruige masculiniteit. T-shirts, spijkerbroeken en leren jacks vinden hun weg naar de kledingkast van veel mannen. Ook homomannen beginnen meer nadruk op masculiniteit te leggen, waar voorheen juist vaker het feminiene in kleding, gedrag en taal centraal stond – destijds vaak bestempeld als 'nichterigheid'. Door toenemende homo-emanipatie en besloten plekken voor samenkomst, zoals de Argos, gaan homomannen zich vanaf de jaren vijftig meer op elkaar richten en hun eigen mannelijkheid cultiveren.

Onder invloed van nieuwe ideeën over mannelijkheid onder homo's begint zich in de jaren vijftig en zestig een nieuwe gemeenschap te vormen waarin het dragen van leer centraal staat. Bijvoorbeeld bij motorclubs in de Verenigde Staten, die inspiratie halen uit het militaire leven op het gebied van hiërarchie, codes, haardracht en uniformen.

Het uniform voor de motorclubs zelf begint natuurlijk bij de leren jas, en niet zonder reden. Leer beschermt namelijk tegen weer, wind en bij valpartijen. Bij het ontstaan van de leerclubvormen het streven naar ruige mannelijkheid en kameraadschap evengoed een basis voor identiteit als het dragen van leer zelf. Bovendien worden visuele en lichamelijke idealen versterkt door de populaire hypermasculiene tekeningen van Tom of Finland, die voor het eerst verschenen in de lente-editie van Physique Pictorial in 1957. Door het internationale karakter van de gemeenschap is de Argos al snel populair als eerste leerbar op het Europese continent.

Vanuit deze context is het T-shirt van de Argos beter te begrijpen. De gebruikssporen van het shirt geven het een ruig randje, iets dat in een bar voor ruige mannen niet misstaat. Doordat het vaak en heet gewassen is, is het shirt zijn oorspronkelijk donkergroene kleur verloren. De gaten op de achterkant zijn slijtage door veelvuldig dragen. De voormalig eigenaar van het shirt markeerde zelf een van de gaten als een kogelgat om een spannend verhaal te suggereren. Die markering werd zo een ijsbreker voor gesprek of een uitnodiging voor fysiek contact. Shirts als deze konden voor ongeveer 15 gulden aan de bar worden gekocht. Ze boden ook een voordeel; niet iedereen ging in het openbaar in vol leren ornaat de straat op, een T-shirt als dit was een stuk subtieler. Voor een niet zo'n publiekelijk zichtbare gemeenschap was zien en gezien worden binnen de gemeenschap immers erg belangrijk.

Button van Argos Amsterdam, datering onbekend. Collectie IHLIA LGBTI Heritage.

Lex van Rens is als cultuurhistoricus gespecialiseerd in gender en seksuele geschiedenis, met een bijzondere aandacht voor lhbti-geschiedenis. Afgelopen jaar schreef hij onder anderen mee aan een boek over Savannah Bay, de eerste vrouwenboekhandel van Nederland. Begin 2020 is Lex voor zichzelf begonnen onder Queer Times, met de ambitie om het wetenschappelijk debat rond lhbti-geschiedenis aan te jagen.

Leendert Sonneveld is schrijver, stylist en editor, en is als co-curator verbonden aan de expositie LGBTshirtQIA+. Leendert studeerde muziekwetenschap en kunstbeleid- en management aan de Universiteit Utrecht, en werkte onder andere als hoofdredacteur van Glamcult magazine. Jeugdcultuur, mode, nachtleven en queer identiteiten staan centraal in zijn internationaal gepubliceerde werk.

Raoni Muzho Saleh is een multidisciplinair kunstenaar en denker. Met een hartstochtelijk geloof in een betere wereld in deze wereld, vertrouwt hij dat ieders lichaamskleur en geestelijkheid iets prachtigs te bieden heeft waarvan anderen kunnen leren. Raoni gebruikt dans, poëzie en geluid als middelen om transformatie in hemzelf en anderen aan te wakkeren.

'IK HERKEN IN ANDEREN WAT IK DIERBAAR VIND IN MEZELF'

RAONI MUZHO SALEH OVER QUEER-ZIJN EN QUEER-SAMENZIJN
INTERVIEW DOOR LEENDERT SONNEVELT

Raoni, hoe zou jij jezelf introduceren?
Ik ben Raoni Muzho. Ik ben transmasculine, maar eigenlijk identificeer ik meer als trans. Ik ben een choreograaf en performer, een danser en denker.

Is er een belangrijke connectie tussen je trans-zijn en je werk?

Ja, ik werk veel rondom identiteit maar ik ben niet bezig met het representeren van mijzelf, meer met hoe identiteit fluide en flexibel is. Mijn werk is sociaal en relationeel: mijn ideeën rondom 'zijn' in relatie tot die van anderen.

Voor dit project ben je door Ari Versluis gefotografeerd in een Argos-shirt. Wat wist je eigenlijk over Argos?
Nou, ik wist vrijwel niets over Argos (of het shirt) totdat IHLIA me hierover inlichtte. Ik heb geprobeerd te googelen, en wat me verbaasde is dat er weinig over Argos te vinden is!

Je merkt inderdaad dat het – grotendeels – een plek is van voor het internettijdperk. Maar nu je meer weet, wat roept Argos bij jou op?
Veel! Voornamelijk denk ik aan een wat geromantiseerd beeld... een leerbar waar heerlijke, zweetende mensen intimiteit in elkaars lichamen en aanwezigheid zoeken. Uiteraard met een affiniteit voor leer als materiaal, wat ik zelf ook heb. Ik denk aan een donkere ruimte waar queer lichamen bij elkaar komen en elkaar ophemelen. Ik denk dat dit een gemis is in de huidige cultuur, waar dit soort plekken er voor mijn gevoel minder zijn.

Argos roept bij mij ook een hele masculine associatie op. Hoe kijk jij hier tegenaan?
In mijn omgeving zijn veel verschuivingen gaande. Ook cisnet-mannen voelen meer vrijheid en er is meer ruimte voor verschillende vormen van mannelijkheid; het hoeft niet eenzijdig te zijn. Ik durf niet te zeggen of Argos alleen maar masc was en ben zo benieuwd hoe dingen toen beleefd werden; het kan niet zo zijn dat iedereen in die bar dezelfde vorm van mannelijkheid of gay-zijn uitdrukte. Ik geloof dat niet. Ik kan me voorstellen dat nichten er altijd zijn geweest. Ook al was er misschien een hypermasculiene sfeer; faggots vonden vast een manier om die nichterigheid te blijven uitdrukken rondom de leerbarren.

Ideeën rondom queer-zijn zijn veranderd, maar tegelijkertijd zijn ze ook voortgekomen uit dit soort plekken.

Zeker! Ik ben ook benieuwd of er trans vrouwen waren op dit soort plekken. Waren er mensen die zich femme voelden? Waren er gaymannen van kleur? Ik wil geen projectie op een plek doen zonder dat ik echt hun verhalen ken. Ik denk meer aan een *fabulation*, een verhaal over hoe de plek had kunnen zijn met mijn ervaringen van nu. Hoe hadden wij, met onze lichamen en met de mensen om ons heen, in de Argos gestaan?

Het dragen van een Argos-shirt was een manier van communiceren. Zie jij hier iets van terug in je eigen leven?

Ja, heel veel zelfs. Ik druk me queer uit. Ik heb bijvoorbeeld een T-shirt van een transmasculiene tattoo-arts uit Berlijn. Je ziet iemand die naakt en ondersteboven in touwen is opgehangen – het shirt staat heel expliciet voor bondage. Als ik dat aanheb en ik ben in een gaybar, dan zie je: *this is what I like*. Het mooie aan een shirt als dat van Argos vind ik de knipoog naar elkaar: 'Wij waren daar samen!' En dat is iets wat tegenwoordig misschien niet of minder bestaat: *signifiers* die verwijzen naar een locatie, een huis, een plek van samenkomst, een gevoel van verborgenheid omdat de rest van de wereld geen idee heeft wat er gebeurt. We behoren samen tot een eigen wereld waar de rest nog geen meter vanaf staat. Een fysieke plek in de lhbtiq+-gemeenschap is een beetje als een hart; we zijn allemaal cellen maar je komt altijd terug bij het hart. Ik heb het gevoel dat veel van onze cultuur nu op het internet beleefd wordt, en de signifiers online naar elkaar

gespeeld worden. Hierdoor zijn er in het 'echte leven' minder *signifiers* waarmee we zeggen: *what's good?*

Je geeft zelf ook fetisjfeestjes, toch?

Ja, ik host ze niet meer, maar ik heb een tijd met twee vrienden Cookie en Cookie georganiseerd. Bij deze party parties kwamen meestal rond de 15 tot 20 personen. We centraliseerden *femmes*, *folks of colour*, *gender-non-conforming people*, *fags*... het ging echt om diversiteit. We spraken over consent en begonnen altijd met kleine oefeningen rondom het praktiseren hiervan. Er was een *photobooth* en allerlei speeltjes door de hele ruimte. Het was heel DIY en gericht op het creëren van een veilige plek om samen te spelen. Het ging niet om extremen, ondanks dat BDSM een overkoepelende interesse was, maar om het creëren van een connectie met je (seksuele) verlangens.

Wat was de reden dat je deze feestjes ging geven?

We zijn allemaal hele seksuele, polyamoreuze mensen en we voelden dat de seksfeestjes in Amsterdam en omstreken niet divers waren, een op de 50 mensen was daar zwart of bruin, het was niet altijd queer-vriendelijk, en je zag geen lichamelijke diversiteit... We hadden een hang naar spelen, maar geen plek om ons vrij en veilig te voelen.

Waarom zijn jullie gestopt?

We gingen allemaal ons eigen pad, maar nu je ernaar vraagt word ik toch een beetje nostalgisch! Ik mis het. Ik heb vrienden met wie ik soms speel, maar er is geen plek of evenement meer waar ik regelmatig heenga.

Vorige week bezocht ik een gay seksite, en kreeg ik meteen de vraag: Are you male/female/couple? Dat is op zich geen verrassing, maar het laat zien in

hoeverre onze cultuur nog binair denkt.

Hoe doorbreken we dit?
Ja, helaas. Ik denk dat we veel gesprekken moeten hebben met elkaar, moeilijke en oncomfortabele gesprekken. Waar ik bijvoorbeeld behoefte aan heb... ik identificeer me echt als *faggot*, ik ben een nicht en daar ben ik trots op...

Kun je dat uitleggen?

Ja, het is een vrouwelijkheid in mijn mannelijkheid. Het heeft niet per se met mijn seksualiteit te maken, want die is heel fluide. Maar hoe ik me uitdruk in mijn mannelijkheid, daar zit veel vrouwelijkheid in – ik vind dat een hele mooie dans. En ik vind het jammer dat transmasculiene mensen in de scene nog steeds heel weinig plek hebben. De normativiteit is zo gericht op dicks, tops en bottoms. Dit maakt me soms woedend want het blijft mijn community – ik herken in anderen wat ik dierbaar vind in mezelf – maar omdat jij een cis lichaam hebt, mag je je iets toe-eigenen wat ik door mijn lichaam niet heb of zou mogen hebben? We moeten als lhbtiq+-gemeenschap steeds vragen stellen aan onszelf want vrijheid kan je niet aftakelen, dan is het alsnog een vorm van oppressie. Je moet eerst iets in jezelf veranderen voordat je omgeving verandert.

Wat hoop je te zien veranderen binnen de community?

Ik denk en hoop dat steeds meer jongeren de vrijheid voelen om zichzelf uit te drukken. Vanwege het internet, vanwege de grotere maatschappelijke gesprekken rondom identiteit. Ik denk dat er meer vrijheid voor hen is, en dat hun idee van identiteit meer fluide is. Alles te mogen zijn wat je wil zijn, daar hoop ik op, en *queerness* tot hogere vorm evolueren – zonder ons over te geven aan de normatieve cultuur.

Argos, Raoni Muzho Saleh gefotografeerd door Ari Versluis, 2020.